

Nr 13.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor.
(3:e och 4:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 2) ha under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, till behandling upptagits här nedan angivna spörsmål (se statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 januari 1949).

Propositionen.

Avlöningsanslagen m. m. Vid utformningen av riksstatsförslaget för nästa budgetår har beträffande *personalstaterna* beaktats nödvändigheten att strängt hushålla med arbetskraften. Krav på personalökning eller höjd löneställning för särskilda befattningshavare eller grupper av befattningshavare ha bedömts restriktivt. Hänsyn har tagits till lönefrågornas sammanhang med den allmänna löne- och prisutvecklingen.

Såsom ett led i strävandena att bevara penningvärdet ha olika samhällsgrupper anslutit sig till tanken på en allmän stabilisering av inkomstnivån. *Löneregleringsarbetet* har med hänsyn härtill präglats av att prövningen av frågor om förbättrade avlöningsförhållanden regelmässigt ansetts böra uppskjutas till en senare tidpunkt. Stabiliseringen av lönenivån avses dock icke skola innebära något avsteg från författningsreglerad eller sedvanlig befordringsgång.

Den omständigheten, att löneregleringar eller andra revisioner av löneförhållandena icke syntes böra genomföras under nästa budgetår avses icke skola innebära något ställningstagande i sak till de olika förslag, som efter slutförda utredningar föreligga till prövning. Om detta befinnes medföra betydande fördelar ur organisatoriska eller andra synpunkter, kan sådant förslag komma att föreläggas 1949 års riksdag för principbeslut.

Beträffande den redogörelse, som i övrigt lämnats rörande verkställda och pågående utredningar angående reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena för vissa grupper av befattningshavare, får utskottet hänvisa till propositionen.

I fråga om *avlöningsstaternas uppställning* må erinras om att fjolårets riksdag beslöt, att det Kungl. Maj:t senast för budgetåret 1947/48 lämnade

bemyndigandet att medgiva överskridande av genom riksdagens beslut maximerade anslagsposter till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, eller till avlöningar till icke-ordinarie personal skulle efter utgången av budgetåret 1947/48 äga fortsatt giltighet under budgetåret 1948/49. Vidare bemyndigade fjolårets riksdag Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i statsrådsprotokollet förordats under budgetåret 1948/49 medgiva det överskridande av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som påkallades med hänsyn till den allmänna löneregleringen eller regleringen av befordringsgången för biträdes- och amanuenspersonal. Förstnämnda bemyndigande hade karaktären av provisorium i avbidan på resultatet av en utredning av frågan om avlöningsstaternas uppställning.

Sedan utredningen om avlöningsstaternas uppställning numera slutförts, kommer om möjligt förslag i frågan att underställas 1949 års riksdag. Riksdagens beslut kan i så fall läggas till grund för statbehandlingen för budgetåret 1950/51.

Departementschefen har i denna fråga vidare anfört följande.

För budgetåret 1949/50, då nuvarande regler för anslagsdispositionen förutsätts alljämt skola gälla, torde bemyndiganden av ifrågavarande innebörd icke kunna undvaras. Såväl ett sådant bemyndigande, som gällt alltsedan 1941, som bemyndigandet i fråga om reglerad befordringsgång måste anses utgöra erforderliga komplement till gällande regler för anslagsdispositionen, bland annat med hänsyn till att de vid statberäkningarna icke alltid förutsebara kostnaderna för icke-ordinarie personal, vilken ersätter ordinarie personal, enligt dessa regler normalt skola avföras från maximerad post. Även det bemyndigande, som avser den allmänna löneregleringen, synes böra förlängas, mindre med anledning av själva löneregleringen än med hänsyn till att vissa merkostnader kunna komma att belasta maximerad anslagspost till följd av den omräkning av löneturen, som skall ske för personal, vilken den 1 juli 1947 eller dessförinnan befordrats till högre tjänst — även högre extra ordinarie tjänst — än som motsvarar slutstadiet i reglerad befordringsgång för amanuenser m. fl.

I enlighet med vad som uttalats vid tillkomsten av 1941 års bemyndigande bör riksdagen hållas underättad om den utsträckning, i vilken bemyndigandet togs i anspråk.

För flera huvudtitlar gemensamma anslagsberäkningar. Beträffande *ersättning till statens allmänna fastighetsfond* angivas i statsrådsprotokollet de anslag, tillhoppa 29 816 000 kronor, som under de olika huvudtitlarna erfordras för ersättning till de olika delfonderna för upplåtta lokaler m. m.

I fråga om *ersättning till statens domäners fond för upplåten mark* redovisas de å fonden bokförda kronoegendomar, som under budgetåret 1949/50 komma att disponeras för viss för domänstyrelsen främmande verksamhet, och angives storleken av de anslag under andra, femte, åttonde, nionde och elfte huvudtitlarna, som funnits böra anvisas till ersättning åt fonden.

Beträffande *planering av allmänna arbeten* anmärks, att anslagsäskandena under vederbörande huvudtitlar med hänsyn till förefintliga behållningar å tidigare anvisade anslagsmedel ansetts kunna begränsas till allenast formella belopp.

I riksstatsförslaget för budgetåret 1949/50 ha utgifterna för *rörligt tillägg* preliminärt beräknats efter 12 procent. Då emellertid regleringen av nämnda avlöningsförmån för tiden efter utgången av år 1948 förutsatts skola bli beroende av förhandlingar med vederbörande organisationer, kommer senare under riksdagen att anmälas frågan om de bestämmelser rörande lönernas rörlighet för personal med avlöning enligt statens allmänna avlöningsreglemente, vilka böra gälla under budgetåret 1949/50.

Under samma budgetår kommer vidare rörligt tillägg å 15 procent att utgå till vissa befattningshavare, vilka alltjämt avlönas enligt civila avlöningsreglementet och vissa jämförliga löneförfattningar.

I gällande bestämmelser angående *dyrtidstillägg* ifrågasättes icke någon ändring. Såsom en följd av de senaste löne- och pensionsregleringarna kommer dock dyrtidstillägg under budgetåret 1949/50 att utgå endast i jämförelsevis ringa omfattning och i huvudsak beredas professorer m. fl. vid universiteten och de medicinska högskolorna samt enstaka befattningshavare på gammal lönestat. I anslutning till vad i bilaga 2 till 1947 års statsverksproposition anfördes, föreslås att ännu förekommande dyrtidstilläggsutgifter i fortsättningen regelmässigt skola bestridas från vederbörligt avlönings- eller statsbidragsanslag. Under åttonde huvudtiteln skola dock fortfarande upptagas särskilda anslag till dyrtidstillägg för befattningshavare i statens tjänst och för lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter.

Kristillägg utgick under budgetåret 1947/48 och utgår jämväl under senare halvåret 1948 efter 24,4 procent. Då kristilläggen äro anslutna till det rörliga tillägget — beträffande grunderna härför torde få hänvisas till bilaga 2 till 1947 års statsverksproposition samt prop. 1948: 276 — blir kristillägget för tiden efter utgången av år 1948 beroende av de beräkningsgrunder för rörligt tillägg, som komma att gälla. Frågan om kristilläggsgrunderna förutsättes därför få ånyo anmälas i samband med frågan om det rörliga tillägget. Av enahanda skäl som gäller beträffande dyrtidstillägget har området för kristilläggen väsentligt inskränkts. I överensstämmelse härmed ha från och med budgetåret 1947/48 de särskilda huvudtitelsanslagen för kristillägg borttagits, dock med undantag för anslaget under åttonde huvudtiteln.

För budgetåret 1948/49 utgår *provisoriskt lönetillägg* till vissa befattningshavare, som icke omfattats av den allmänna löne regleringen. Beräkningsgrunderna variera för olika kategorier av befattningshavare. Med vissa i propositionen särskilt angivna undantag förutsätts grunderna för dylikt tillägg under nästa budgetår komma att upptagas i samband med frågan om det rörliga tillägg, som bör utgå för tiden efter 1948 års utgång. Härav föranledda kostnader ha ansetts i allmänhet böra bestridas av de anslag eller andra medel, från vilka vederbörandes löner utbetalas, dock att under åttonde huvudtiteln upptagits ett särskilt anslag för ändamålet å 2,4 miljoner kronor, av vilket anslag knappt hälften avses för bestridande av statsverkets utgifter för de provisoriska lönetillägg, som under innevarande budgetår utgå vid det statsunderstödda skolväsendet.

Utskottet.

Det nuvarande ekonomiska läget nödvändiggör en sträng hushållning med arbetskraften och begränsning av statsutgifterna. Utskottet delar den av departementschefen uttalade uppfattningen att lönerogleringar eller andra revisioner av löneförhållandena icke böra genomföras under nästa budgetår. Även i övrigt ansluter sig utskottet till de riktlinjer, som i statsverkspropositionen uppdragits för budgetarbetet beträffande avlöningsanslagen.

Med hänsyn till vad i propositionen anförts tillstyrker utskottet förslaget om bemyndiganden för Kungl. Maj:t att under budgetåret 1949/50 medgiva överskridande av vissa maximerade anslag och anslagsposter. Utskottet förutsätter emellertid att riksdagen liksom hittills hålles underrättad om den utsträckning, i vilken ifrågavarande bemyndiganden tas i anspråk. Frågan om behovet i fortsättningen av bemyndiganden av ifrågavarande slag förutsättes komma att upptagas till prövning i samband med behandlingen av förslag i anledning av den nu slutförda utredningen om avlöningsstaternas uppställning.

Under § 21 i sin berättelse ha riksdagens år 1948 församlade revisorer anmält vissa iakttagelser rörande myndigheternas avlönings- och omkostnadsanslag. Utskottet återkommer i annat sammanhang till vad revisorerna i detta hänseende anfört.

Vad i propositionen anförts rörande ersättningar till statens allmänna fastighetsfond och till statens domäners fond för upplåten mark, planering av allmänna arbeten, rörligt tillägg, kristillägg samt provisoriskt lönetillägg förleder icke någon erinran från utskottets sida. Kungl. Maj:ts förslag med avseende å dyrtidstillägg tillstyrkes av utskottet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) besluta, att det Kungl. Maj:t senast för budgetåret 1948/49 lämnade bemyndigandet att medgiva överskridande av genom riksdagens beslut maximerade anslagsposter till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, eller till avlöningar till icke-ordinarie personal skall efter utgången av budgetåret 1948/49 äga fortsatt giltighet under budgetåret 1949/50;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 januari 1949 förordats under budgetåret 1949/50 medgiva det överskridande av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som påkallas med hänsyn till den allmänna lönerogleringen eller regleringen av befordringsgången för biträdes- och amanuenspersonal;

c) medgiva, att dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1949/50 må i huvud-

saklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet förordade grunder utgå enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl Maj:t;

d) besluta, att utgifterna för dyrtidstillägg skola, där ej särskilt anslag för ändamålet är anvisat, bestridas från de anslag eller andra medel, av vilka utgifterna i övrigt för vederbörandes avlöning bestridas.

Stockholm den 1 februari 1949.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Rickard Lindström, Sven Larsson, Karl Andersson, Ohlön, Gustaf Karlsson, Boman, Mannerskantz, Iwar Anderson, Heiding, Gillström, von Heland och Bergh; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Törnkvist, Svensson i Grönvik, Boman i Kieryd, Andersson i Malmö, Hjalmarson, Mårtensson i Uddevalla, Larsson i Stockholm, Wallentheim, Bergstrand, Petterson i Degerfors och Hansson i Skegrie.
